

Přibývá útoků žraloků? Zeptali jsme se odborníků

Ve zpravodajství i na sociálních sítích se šíří znepokojivé zprávy o údajném nárůstu počtu útoků žraloků. Zdá se, že k těmto útokům dochází stále častěji – od egyptského pobřeží Rudého moře až po Austrálii a USA. O svá zjištění a doporučení se s námi podělili **Eric Clua** a **Andreas Dellios**, dva uznávaní odborníci na chování žraloků a vážení členové organizace DAN.

Všichni odborníci, s nimiž jsem to konzultoval, se shodují na jedné skutečnosti: chybí komplexní a aktualizovaná databáze. Mezi nejlepší nástroje, které máme dosud k dispozici, patří ISAF (International Shark Attack File) a GSAF (Global Shark Attack File); první z nich spravuje Floridské muzeum (Florida Museum) a druhý výzkumný ústav se sídlem v Princetonu. Podle údajů ISAF a GSAF se v roce 2025 počet smrtelných útoků žraloků oproti historickým záznamům zdvojnásobil. Zatímco dříve docházelo průměrně k 6–7 případům ročně, v roce 2025 vzrostl počet smrtelných útoků na 12. Zeměmi s nejvyšším výskytem zůstávají, stejně jako v minulosti, USA a Austrálie.

Obě země spojuje pozoruhodný a záviděníhodný rys: disponují desítkami tisíc kilometrů pobřeží, které je z velké části vhodné pro plavání, surfování, potápění, jízdu na kajaku a veškeré další myslitelné aktivity na moři. Rozsáhlým pobřežím se vyznačují také Rudé a Středozemní moře. Ve Středozemním moři jsou však útoky žraloků – navzdory milionům lidí, kteří se zde koupou po celý rok – ve srovnání s Rudým mořem prakticky neznámým jevem. Tento rozdíl má své opodstatnění: populace žraloků ve Středozemním moři totiž zaznamenala dramatický pokles.

Je to realita, nebo jen zdání?

Eric Clua a **Andreas Dellios**, oba členové organizace DAN, se rozhodli tuto problematiku přiblížit čtenářům časopisu Alert Diver. Eric je veterinář, který se později stal mořským ekologem a eko-antropologem s bohatými zkušenostmi v oblasti ochrany moří a správy mořského prostředí. V rámci své akademické dráhy působil mimo jiné jako ředitel prestižní instituce EPHE (École Pratique des Hautes Etudes). Je rovněž uznávaným odborníkem na výzkum chování žraloků a útoků žraloků na lidi. **Andreas Dellios** je prezidentem renomované organizace SharkSchool, která sídlí na ostrově Eleuthera na Bahamách. Andreas (Andy) je výzkumník, potápěčský průvodce a filmař, který má na svém kontě nespočet setkání a interakcí se žraloky. Andy spolupracoval na odborných publikacích se zesnulým Dr. Erichem Ritterem, zakladatelem SharkSchool a skutečným průkopníkem v této oblasti.

Eric Clua

„Počet útoků žraloků mohl vzrůst v důsledku rostoucího počtu lidí pohybujících se v mořích po celém světě – a to v konkrétních oblastech – a možná i v kombinaci s novými sporty, které podporují interakce mezi lidmi a žraloky (kitesurfing, wing foiling, jízda na vodním skútru atd.). Pokud vím, změna klimatu v tom roli nehraje; hlavním problémem je skutečně vnímání situace, které je umocňováno sociálními sítěmi.“

Andy Dellios sdílí stejný názor na ohlas na sociálních sítích:

„Podle mého názoru je nárůst počtu útoků žraloků výsledkem zkresleného vnímání. Od doby, co existují sociální sítě, se vše zveřejňuje opakovaně nebo se to v informačním prostoru rozvíří.“

Jsme, nebo nejsme potravou pro žraloky?

Jako potápěči jsme zvyklí poukazovat na „šílené“ a neprofesionální praktiky, jako je krmení žraloků, lov harpunou, neznalost chování žraloků či nevhodná manipulace s nimi, a označovat je za příčiny útoků. Žraloky vnímáme jako mrchožrouty, kteří by se do nás pustili až po naší smrti.

V roce 2024 upozornila organizace HEPCA (Hurghada Environment Protection and Conservation Association) na „abnormální chování žraloků“. Závěry šetření případu z roku 2023, kdy žralok tygří usmrtil šnorchlaře u pláže Dream Beach v Hurghadě, otřásl dosavadními jistotami: žralok tygří šnorchlaře zabil, aby se jím nakrmil. V reakci na několik útoků žraloků, z nichž dva skončily smrtí, uvedla organizace HEPCA jako možné příčiny „nevhodné lidské chování, například nadměrný rybolov, likvidaci odpadu jeho vyhazováním do moře, nadměrné využívání přírodních zdrojů a neschopnost hospodařit se zdroji udržitelným způsobem“.

Řekněme si to však jasně: žádný z těchto zvyků, včetně nadměrného rybolovu, nevede žraloky k tomu, aby začali považovat lidi za kořist. Určité lidské návyky však mění vzorce chování žraloků. Ti se pak mohou vydávat za potravu i mimo svá obvyklá loviště.

© Raffaella Schlegel

Andy Dellios si myslí v podstatě totéž:

„Všechny incidenty se žraloky vyvoláváme my – ať už vědomě, či nevědomě – nebo je způsobují třetí strany. Příkladem může být plavání v oblasti, kde se proti proudu rybaří. Kousnutí může mít různé příčiny, jako je zvědavost, stres, soupeření či vědomá či nevědomá provokace. V SharkSchool vylučujeme hlad jako možný důvod. Pokud k incidentu dojde, zásadní roli hraje kombinace faktorů, jako je nadměrný rybolov, hluk, hektický pohyb, rybolov či lov harpunou atd. Analýza těchto událostí nám pomáhá se podobným chybám vyvarovat. Chráníme tím jak nás lidi, tak samotné žraloky.“

Eric Clua poukazuje na nárůst počtu lidí využívajících moře:

„Úbytek mořské fauny v důsledku nadměrného rybolovu je velmi nepřímou příčinou, zatímco rostoucí počet lidí ve vodě představuje – ano – příčinu přímou. Za některá instinktivní a neobratná kousnutí, která zpravidla nebývají smrtelná, mohou praktiky spojené s krmením žraloků. Je proto důležité porozumět smrtelným útokům a řešit je.“

Zvláštní chování, nebo špatný přístup?

V letech 2010 a 2011 se Šarm el-Šajch dostal na titulní strany světových médií. Samice žraloka dlouhoploutvého zde přímo před hotely usmrtila či zranila několik nešťastných turistů. Tento konkrétní žralok vykazoval deformaci ocasní ploutve. Guvernorát Sinaj zahájil kampaň na odlov žraloků, při níž byl zabit žralok mako a mnoho dalších jedinců, avšak zmíněná samice žraloka dlouhoploutvého pravděpodobně stále uniká. Později pak, konkrétně v roce 2023, napadl žralok tygří v oblasti Hurghady dalšího člověka a usmrtil jej. I tento žralok vykazoval deformaci – v tomto případě na hřbetní ploutvi. Organizace HEPCA i většina mořských biologů se shodují, že žraloci s určitým postižením se mohou uchýlit k lovu v mělkých vodách či mimo své obvyklé loviště a běžné zdroje potravy. Tématu se podrobněji věnoval **Eric Clua**, který na toto téma vypracoval řadu odborných prací a studií.

„HEPCA prosazuje mou hypotézu o ‚problematických žralocích‘, což považuji za rozumné.“

Eric citoval studii z roku 2014 s názvem **„Osobnosti žraloků? Opakovatelnost znaků typických u široce rozšířené dravé ryby“**. [V této práci](#) David M. P. Jacoby (a kol.) předpokládá, že někteří žraloci mohou být odvážnější a ochotnější zaútočit na lidi, či se jimi dokonce živit. Na základě těchto zjištění [autoři studie z roku 2018, Eric Clua a Dennis Reid](#), argumentovali, že u určitých žraloků je třeba provést profilování. Stručné vysvětlení je uvedeno na webových stránkách **Erica Cluy**:

„V kriminalistice spočívá profilování v charakterizaci – a pokud možno i individuální identifikaci – osoby zodpovědné za vraždu. Tento přístup lze uplatnit i u žraloků, a to především v případech, kdy dojde k útoku na člověka s následkem smrti. Policie totiž nebude ztrácet čas profilováním pachatele, který se vloupal do auta; soustředí se na závažné případy zahrnující jeden či více trestných činů. Stejně tak není opodstatněné vytvářet profil žraloka, který člověka ve vodě pouze povrchově poranil.“

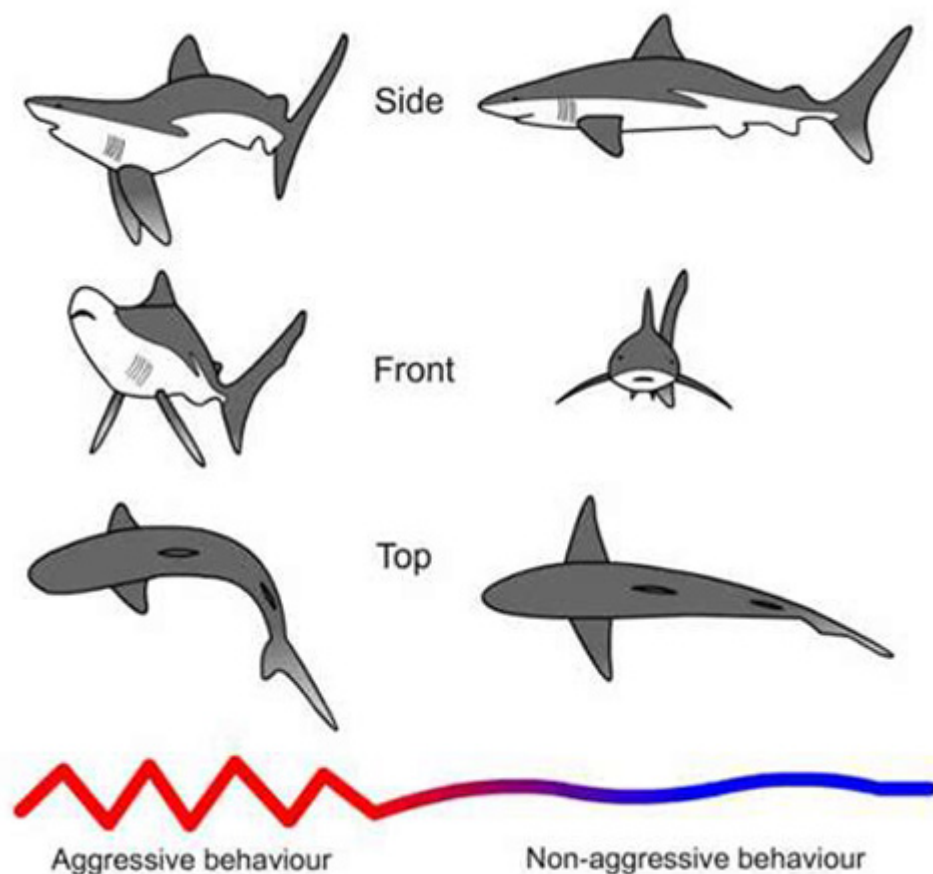
Eric Clua podporuje myšlenku, že vysoce selektivní odstraňování „problematických žraloků“ představuje vhodnou alternativu k současným postupům, při nichž se žraloci loví bez rozlišení a náhodně ve snaze snížit riziko napadení lidí – jak se to děje například na Réunionu či v Nové Kaledonii (francouzských zámořských územích).

Vyvracení mýtů a mylných představ o útocích žraloků

Vrcholoví predátoři nejsou domácí mazlíčci. Na sociálních sítích jsou žraloci a lvi až příliš často vykreslováni jako přátelská zvířata, která si lze ochočit. Naštěstí, navzdory obavám veřejnosti, nejsou žraloci ani zdaleka tak nebezpeční jako jiní predátoři. Vědci a odborníci se na tom shodují: statistiky incidentů se žraloky jasně dokazují, jak mizivá je pravděpodobnost, že vás žralok kousne.

Potápěči se přitom dlouho domnívali, že žralok zaútočí na surfaře pouze proto, že si jej splete s tuleněm či lachtanem. To se samozřejmě stát může, avšak **Eric Clua** (spolu s Carlem Meyerem) ve své práci nazvané [„Hypotéza o záměně identity při kousnutí člověka žralokem je antropomorfním omylem“](#) vyvrací tuto rozšířenou představu jako pouhou domněnku, které chybí podložené vědecké důkazy. „Ano, jsou to divocí predátoři a je třeba k nim takto přistupovat. Možná nejsou tak nebezpeční, jak se původně myslelo, ale stále je namístě opatrnost. Rozhodně nesouhlasím s influencery, kteří žraloky prezentují jako roztomilá štěňátka.“ – **Eric Clua**

Špatnou zprávou je, že v některých případech žraloci útočí bez jakýchkoli varovných signálů. Mnoho potápěčů přitom zná typický „varovný tanec“.

Jak uvádí **Eric Clua** [v článku zveřejněném na frontiers.org](#), dosud **nepanuje shoda** v tom, co žraloky motivuje k útokům na lidi. Zatímco někteří autoři připisují klíčovou roli faktorům prostředí, jiní (včetně samotného Cluy) se zaměřují spíše na individuální rozdíly v povaze jednotlivých žraloků. Clua ve své práci rovněž ukazuje, že určité typy útoků mohou souviset s lidskými aktivitami – například s lovem ryb harpunou či vybíráním úlovků z pastí –, které u žraloků vyvolávají obrannou reakci. Za určitých okolností může žralok vnímat potápěče – a ještě pravděpodobněji lovce lovícího na nádech – jako hrozbu, nebo

dokonce jako rivala.

Rybolov a lov ryb harpunou se považují za hlavní faktory, které podněcují žraloky k útoku.

Andy Dellios uvádí, že ulovené ryby uvolňují do vody stresové hormony a tělesné tekutiny:

„Pokud se člověk nachází v tomto pachovém koridoru, může o něj žralok projevit zájem. Nesplete si nás sice s rybou, ale přesto může být podnícen k tomu, aby si člověka prohlédl zblízka, což by mohlo vést k tzv. zkušebnímu kousnutí. Jsme přesvědčeni, že neexistují nebezpeční žraloci – pouze nebezpečné situace – a ty jsou, jak již bylo řečeno, vědomě či nevědomě způsobeny naším vlastním nevhodným chováním.“

Jak rozpoznat nebezpečné situace. A jak se jim vyhnout

Jelikož neexistuje vědecká shoda ohledně všech příčin, které vedou žraloka k tomu, aby kousl člověka, stojí za to prozkoumat situace, k nimž může dojít. První z nich se vám však líbit nebude. Jediný případ kousnutí žralokem, který oddělení pro mimořádné události organizace DAN vyhodnotilo jako „pravděpodobně vyprovokovaný“, se týkal potápěče, jenž se snažil vyprostit žraloka zamotaného do překážky.

Eric Clua má v této věci zcela jasno:

„Nesouhlasím s přístupem organizací ISAF a GSAF ke klasifikaci útoků žraloků. Zaměřují se na tzv. nevyprovokované útoky, což je kritérium vycházející z antropocentrického pohledu. Za každým kousnutím vždy stojí určitý důvod či motivace, které nemusí nutně souviset s lidskou činností. V žádném případě by se laik – tedy osoba bez příslušného výcviku – neměl pokoušet vyprostit žraloka, který se do něčeho zamotal, ani odstraňovat háček zaseknutý v jeho tlamě.“

Jako potápěči máme všichni rádi žraloky a záleží nám na jejich blahu; bohužel s nimi však nemůžeme zacházet jako se štěňaty. Veterináři někdy naše domácí mazlíčky uspávají, a to i při pouhém stříhání drápků.

Zde je seznam situací způsobených člověkem nebo podmíněných prostředím, kterým bychom se měli vyhnout v oblastech, kde jsou žraloci aktivní.

Jako potápěč

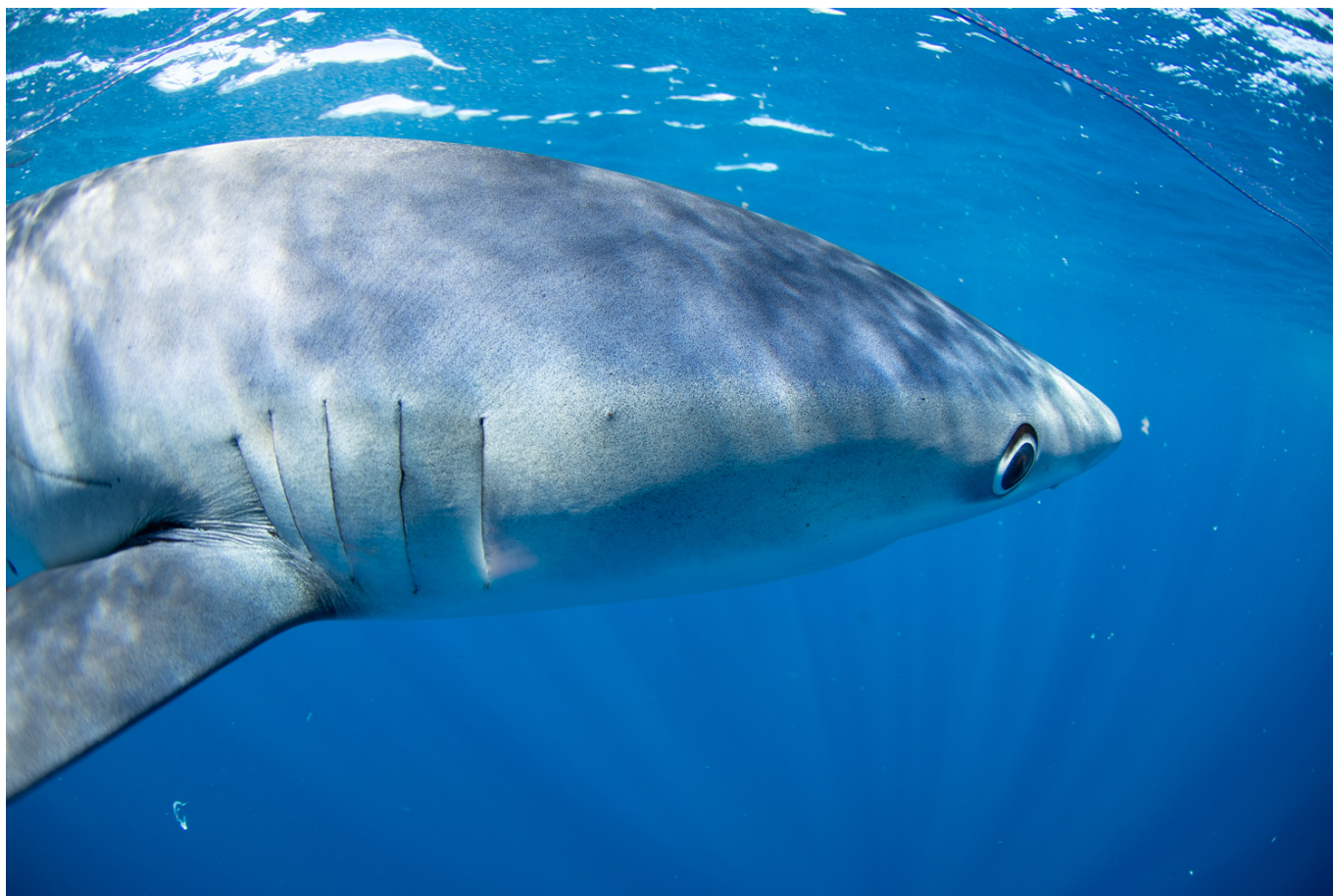
- Zakalená voda
- Oblasti lovu ryb harpunou nebo pomocí pastí
- Místa, kam se vyhazují mrtvé ryby či jiný živočišný odpad
- Nezodpovědné či neprofesionální krmení žraloků
- Chování, které žraloci vnímají jako hrozbu nebo překážku
- Potápění bez kolegy

Jako nepotápěč

Vše výše uvedené a navíc:

- Vytváření hluku
- Nepoužívání ploutví

Všechny výše uvedené situace mnozí odborníci řadí mezi scénáře útoku žraloka – nešťastné události, které jsou naštěstí nesmírně vzácné.

Jak se vyhnout nepříjemným interakcím

Kousnutí žralokem je skutečně velmi nepravděpodobná událost. Shodují se na tom odborníci i databáze. Bohužel ani mizivá šance na kousnutí žralokem neznamená, že je pravděpodobnost nulová.

Andy Dellios nám uděluje několik rad. Podle jeho zkušeností je nejdůležitější instruktáž (briefing).

„Ať už plavete, potápíte se, šnorchlujete nebo surfujete, vždy si vyžádejte instruktáž. Musíte vědět, co ve vodě očekávat. Pravidla chování při výskytu žraloka jsou následující: vraťte se ke skupině, držte se pohromadě, udržujte svislou polohu a žraloka neustále sledujte. Naše kurzy zaměřené na interakci mezi lidmi a žraloky vycházejí z 35 let výzkumu a zkušeností dr. Ericha Rittera, jednoho z předních odborníků v této oblasti. Pokud se objeví žralok, uplatňujeme pravidla „Face-Guide-Push-Move“ (F-G-P-M). Důležité je zachovat klid, zaujmout svislou polohu, neustále žraloka sledovat a pokud možno nechat nohy volně viset dolů (nohy jsou zdrojem pohybu a žralok je bude zkoumat podrobněji). Cílem tohoto vrcholového predátora je vyřadit schopnost pohybu, aby nemusel svou „kořist“ lovit a zbytečně tak nevydával energii. Ve svislé poloze se můžete spolu se žralokem otáčet. Obecně platí, že žraloka nikdy nebijeme, ale necháme jej klidně proplavat kolem. V krajním případě lze zatlačit vodu směrem k jeho žábřám; žraloci tomuto signálu rozumějí. Pokud zvíře zůstává v blízkosti, je možné plavat směrem k němu – tím se zmenší úhel jeho přiblížení a žralok pocítí potřebu vrátit se do bezpečné vzdálenosti, čímž se od vás o něco více vzdálí.“

Eric Clua navrhuje jednat odvážněji.

„Postavte se žralokovi čelem, buďte odvážní. Pokud se nebezpečně přiblíží, udeřte ho.“

Ačkoli se návrhy Erica a Andyho mohou v některých případech lišit, stojí za to věnovat pozornost tomu, od koho tyto podněty pocházejí. Dospět k vědeckému konsenzu vyžaduje dlouhý čas a obrovské úsilí vynaložené na další výzkum. Pokud jde o Ericovo tvrzení, viděl jsem řadu záběrů od kameramanů pořizujících záznamy pod vodou (kteří se samozřejmě potápěli sami), jak odrážejí útoky žraloků tím, že údery pouzdrů kamery do čenichu zahánějí žraloky tygří i jiné druhy. Ať už se rozhodnete řídit jakýmkoli radami, **je zcela zřejmé, že nečinnost by byla chybou.**

Zde je seznam kroků, které je třeba podniknout, pokud se žralok příliš přiblíží a – v nepravděpodobném případě – se pokusí kousnout:

- Vždy udržujte se žralokem oční kontakt (natočte se k němu čelem).
- Udeřte žraloka nebo změňte směr jeho pohybu.
- Zůstaňte pohromadě (ve dvojici nebo ve skupině).
- Udržujte vzpřímenou polohu.
- Zachovejte klid.

Přežití útoku žraloka

Většina útoků žraloků končí jediným kousnutím. V některých případech se však žralok může k oběti vrátit. To se stalo i při incidentu v Marsa Alam v roce 2024, kdy plavce napadl a usmrtil žralok tygří. Přítel oběti zasáhl a žraloka opakovaně udeřil pěstí. Zachránci se podařilo žraloka odehnat a nedošlo k žádným zraněním ohrožujícím život; oběť bohužel zemřela na následky ztráty krve. Je to smutný příběh, který však shrnuje to podstatné, co bychom měli vědět o tom, jak reagovat na útok žraloka.

Eric Clua

„Pokud je nablízku aktivní kolega, žralok nebude naléhat a uteče. Vzhledem k tomu, že drtivá většina úmrtí po napadení žralokem je způsobena vykrvácením, mějte u sebe škrtidlo. V případě potřeby můžete použít i svůj zátěžový opasek, nejlépe gumový.“

Andy Dellios se také zmiňuje o vyprošťování zraněných osob z vody.

„Napadeného člověka vytáhněte z vody pouze tehdy, pokud to zvládnete jedním tahem! Jinak by si žralok mohl nárokovat svou kořist, což by mohlo vést k dalším kousnutím! Výjimka: pokud dotyčnému hrozí utonutí.“

Z pohotovostního monitorovacího pracoviště DAN Europe

Podle údajů z tísňové linky organizace DAN Europe nebylo v letech 2017 až 2020 řešeno žádné zranění způsobené žralokem. V období let 2021 až 2025 přijalo oddělení tísňové pomoci 6 žádostí o pomoc při řešení zranění způsobených žralokem, což představuje **6 případů z celkového počtu 10376 žádostí**. Výskyt na úrovni 0,06 % v daném období lze jen stěží označit za krizi v oblasti zranění způsobených žraloky. Pro doplnění: v roce 2025 nebyl řešen žádný případ a **žádné ze zranění způsobených žralokem nahlášených v letech 2021 až 2024 nebylo smrtelné.**

Potápěči, spěte dobře.

In-Depth

https://www.researchgate.net/publication/385653242_First_Evidence_of_Individual_Sharks_Involved_in_Multiple_Predatory_Bites_on_People

[Accueil – ENGLISH](#)

Překladatel: [Klement Hartinger](#)